

Изготвил:

Одделение за општи и правни работи

Координатор за еднакви можности

Сузана Петровска

Заменик-координатор

м-р Даниела Такева

Одобрил:

Раководител на Одд. за општи и правни

Ивана Ивановска

Предлагач:

Комисија за еднакви можности

Донесува

Совет на Општина Делчево

ПРОГРАМА

**за еднакви можности на жените и мажите на Општина Делчево и
работа на КЕМ
за 2026 година**

јануари, 2026 година

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Врз основа на член 36 став 1 точка 15 од Законот за локална самоуправа („Службен Весник на РМ“ бр. 5/02), член 14 став 1 и став 2 од Законот за еднакви можности на мажите и жените – пречистен текст („Службен Весник на РМ“ бр.201/2015) и член 37 од Статутот на Општина Делчево („Службен гласник на Општина Делчево“ бр. 15/2013), Советот на Општина Делчево, на својата четврта редовна седница, одржана на ден 30.01. 2026 година, донесе

ПРОГРАМА

за еднакви можности на жените и мажите на Општина Делчево и работа на КЕМ за 2026 година

I ВОВЕД

1. Појдовна основа на Програмата за еднакви можности на жените и мажите за 2026 на Општина Делчево

Со оваа Програма се уредуваат основните и посебните мерки за воспоставување еднакви можности на жените и мажите, надлежностите, задачите и обврските на одговорните субјекти за обезбедување еднакви можности. Програмата го промовира принципот за воспоставување еднакви можности за жените и мажите во политичката, економската, социјалната, образовната област, како и во другите области од општествениот живот. Воспоставувањето еднакви можности е обврска на целото општество и претставува отстранување на пречките за воспоставување и остварување еднаквост меѓу жените и мажите, преку превенција и отстранување на нееднаквиот третман на жените и мажите и воспоставување на услови за воведување на еднакво учество на жените и мажите во сите сфери на општествениот живот.

Прашањата за економската независност на жената, нејзиниот напредок во животот и кариерата и уривањето на стереотипите, се клучни моменти околу кои може да се концентрира борбата за родова еднаквост што мора да се направи не во натпревар, туку во заедничко партнерство помеѓу жените и мажите. Непобитен факт е дека мажите и жените се различни едни од други и меѓу нив постојат природни, биолошки разлики кои не можат да се надминат. Но, разликите кои ги наметнало општеството, стереотипите и општоприфатените родово - дискриминирачки модели, се тие што можат и треба да се намалат, изедначат, надминат.

Комисијата за еднакви можности на жените и мажите, функционира како постојано работно тело на Советот на Општина Делчево (во понатамошниот текст КЕМ).

Комисијата за еднакви можности на жените и мажите е формирана со цел да го промовира родовиот концепт на локално ниво и да го имплементира Законот за еднакви можности на жените и мажите.

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Програмата за активности од областа на еднаквите можности на жените и мажите во Општина Делчево за 2026 година има за цел да ја промовира и унапреди родовата еднаквост согласно со Законот за еднакви можности на жените и мажите („Службен весник на РМ“ бр. 6/2012, 166/2014 и 150/2015) со кој се забранува и казнува секаков вид дискриминација врз основа на пол во јавниот и приватниот сектор во областа на вработувањето и трудот, образованието, социјалната сигурност, културата, спортот, односно во сите сфери на човековото живеење.

Воедно, со Програмата е предвидено организирање различни активности кои се од големо значење за граѓаните и за Општината со цел да се промовира и унапреди родовата еднаквост, граѓаните да се информираат и едуцираат за своите права и за тоа како да реагираат доколку се дискриминирани по основ на пол и други основи.

Општина Делчево ќе ја реализира Програмата во рамките на своите можности и расположливите средства во Буџетот на Општината за 2026 година за конкретните намени, во соработка со различни здруженија на граѓани и невладини организации кои работат во областа на родовата еднаквост. Програмата се донесува од страна на Советот на Општината и таа е документ, како и Стратегијата за родова еднаквост, на сите институции и граѓански организации и треба да им биде водилка во планирањето и реализирањето на нивните активности.

1.2 Оправданост / Законска основа

Родовата рамноправност во Република Северна Македонија, е загарантирана со Уставот од 1991 година и како фундаментално човеково право претставува една од најважните цели и приоритети за државата. Покрај Уставот, родовата рамноправност е предвидена и регулирана и во други законски прописи и меѓународни договори кои претставуваат составен дел од нашиот правен поредок :

- Декларација за правата на човекот (1948 год.)
- Меѓународна конвенција за политички права на жените – еднакви права за двата пола (1952 год.)
- CEDAW Конвенција на ООН- Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација на жената (1979 год.)
- Пекиншката декларација и платформата за акција –рамноправност , развој и мир (1995 год.)
- Европската повелба за еднаквост помеѓу мажите и жените (2006г.). Општина Делчево ја потпиша на 8 Март 2018 година
- Член 9, Устав на Република Македонија/ граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата,

Програма за еднакви можности на жените и мажите

националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба;

- Истанбулската конвенција – конвенција на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство,
- Закон за еднакви можности на жените и мажите, пречистен текст / („Службен весник на РСМ“ бр. 201/2015)
- Закон за заштита од вознемирување на работно место / Службен весник на РСМ, бр. 2013
- Закон за спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство /Службен весник на РСМ 24/21
- Закон за спречување и заштита од дискриминација / Службен весник на РСМ 258/20
- Стратегијата за родова еднаквост на Р.С. Македонија
- Националниот план за акција за родова рамноправност

Оваа Програма е усогласена со националните законски и стратешки определби, како и со стратешките определби на Општина Делчево предвидени во Стратегијата за родова еднаквост на регионот Делчево, Берово и Пехчево за период 2023-2026 и Акцискиот план за имплементација на регионалната стратегија за родова еднаквост на Општина Делчево.

II ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Цел на Општината заедно со Комисијата за еднакви можности е да го промовира принципот за воспоставување еднакви можности на жените и мажите во сите сфери на јавниот, општествениот и приватниот сектор кој овозможува остварување на нивните права произлезени од законите на Р.С. Македонија. Општината во соработка со Комисијата има за цел да ја инкорпорираат родовата перспектива и еднаквите можности во локалната политика, да ја унапредат состојбата на жените на локално ниво и да ги реализираат стратешките цели на Националниот план за акција за родова рамноправност и на Законот за еднакви можности на жените и мажите.

Основни цели на Програмата за 2026 година се:

Програма за еднакви можности на жените и мажите

2.1 ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ НА ДЕЛУВАЊЕ

1. Човекови права и родова еднаквост во рамки на подобластите: а) политика, б) родово базирано насилство и в) економија;
2. Партиципација во креирање и имплементација на локални и јавни политики;
3. Едукација и јакнење на капацитетите за родова еднаквост и родова сензибилизација на КЕМ, локалните институции, граѓанското општество и целокупното население;
4. Вклучување на родовата перспектива во јавните политики кои се носат на локално ниво за ублажување на ефектите од климатските промени и енергетската криза.
5. Здравство

III АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА

Општина Делчево одговорно и посветено работи на создавање еднакви можности на жените и на мажите во Општината и имплементација на надлежните законски одредби и пред сè на почитување на правата и на слободите, независно од полот. Во таа смисла, изминатиот период Општина Делчево има донесено низа документи, анализи и локални програми во кои јасно е нотиран и имплементиран концептот на еднаквите можности. Меѓу другото, Општина Делчево ја донесе и втората Стратегија за родова еднаквост на општините Делчево, Берово и Пехчево, за периодот 2023 – 2026 година со Акциски план кој се базира врз основа на претходната анализа на постигнувањата од актуелната Стратегија за РЕ 2020 – 2022.

Исто така, во текот на 2024 година, се изработи и Протокол за комуникација и еднакви можности помеѓу жените и мажите во Општина Делчево (08-1032/1 од 11.07.2024), документ кој има за цел да го олесни процесот на комуникацијата на одговорното лице- координатор/ка за еднакви можности со внатрешната јавност, како и со надворешната јавност со цел навремена и точна комуникација со сите засегнати страни, да се олесни процесот на собирање родово разделени податоци во насока на анализа и согледување на потребите на жените и на мажите во Општината и соодветна реакција од службите во Општината.

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Институционалната рамка која се грижи за тоа е Комисијата за еднакви можности, како постојан орган со одлука на Советот и координатор(ка)ите за еднакви можности.

Во однос на **вклучување на родовите перспективи во главните текови и интегрирање на родовата перспектива** во секоја од програмите на Општината (согласно со член 4 став 1 точка 10 од Законот за еднакви можности на жените и мажите), Општина Делчево за 2025 и за 2026 г. подготви 10 програми кои се родово сензитивни и тоа:

1. Програма за еднакви можности
2. Програма за комуникација со јавност и промоција на Општина Делчево
3. Програма за работа на ОСБСП за 2025
4. Програма за образование на Општина Делчево
5. Програма за култура на Општина Делчево
6. Програма за спорт на Општина Делчево за 2025
7. Програма за соработка со граѓански сектор
8. Програма за социјална заштита
9. Програма за изградба, реконструкција, рехабилитација, одржување и заштита на општински патишта и улици во Општина Делчево
10. Програма за уредување на градежно земјиште на подрачјето на Општина Делчево

Со изготвувањето на овие програми, за прв пат може да се констатира дека еднаквите можности се имплементирани во поголем дел од општинските програми и планови, а јазикот кој се користи во локалните документи е родово сензитивен и се користат родово разделени податоци за корисниците на програмата.

Општина Делчево редовно собира родово разделени статистички податоци од институциите во Делчево и ги користи при анализи за одредени состојби и го унапреди процесот на собирање податоци кои сега се собираат во ексел табела, каде се ажурираат редовно статистичките податоци од сите институции при што се следи движењето на податоците. Овие податоци се и јавно објавени на веб-страницата <https://www.delcevo.gov.mk/rodovo-razdvoeni-podatoci>.

За реализацијата на целта-родово одговорна општина, Општина Делчево соработува веќе 5 години со UN WOMEN со чија поддршка и реализираните обуки за зајакнување на капацитетите, Општина Делчево бележи резултати и успешно го имплементира родовиот аспект во своето работење. Воедно, во текот на 2025 година одржани се четири средби од кои три онлајн средби со менторките од UN WOMEN,

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Бранка Минчева и Гордана Несторовска, каде се дискутираше и се презентираа активностите за реализација на Програмата и се добиваа насоки како да се подобри реализацијата. Исто така, на втората он-лајн средба, Општина Делчево имаше презентација на добра практика на тема „Креирање бази на податоци за безбедност во сообраќајот“ подготвена од Николина Петровска-Мавродиева, сообраќаен инженер и виш соработник за сообраќај и патишта во Општина Делчево. Од полово распределените податоци добиваме информации за различните искуства, потреби и перспективи за проблемите во сообраќајот, шемите на патување и ранливоста на жените и мажите во сообраќајот.

Општина Делчево изготви и Извештај за успешни и креирани имплементирани родово одговорни практики, каде се направи анализа за добри практики во Програмата за работа на ОСБСП и мерката за редовно собирање и анализирање на разделените податоци по пол поврзани со безбедноста во сообраќајот во Општина Делчево. Целта на оваа мерка е подигнување на јавната свест за поголема безбедност во сообраќајот и поттикнување на одговорно учество во сообраќајот од страна на сите учесници/чки во сообраќајот (жени, мажи).

Согласно со Анализата на сообраќајните незгоди на подрачјето на општина Делчево за изминатата 2024 година, се имаат случено **50** сообраќајни незгоди - СН во кои учествувале **104** лица. Во нив **11** лица се здобиле со ТТВ, **33** лица се здобиле со ЛТП, а **60** лица биле без повреди. Според полот на возачот и податоците за СН во **14% од СН учествувале жени**, а во **86% од СН учествувале мажи**. Од вкупниот број повредени лица **18%** биле **жени**, а **82%** биле **мажи**.

Од жените возачи со телесни повреди (Т-ЛТП) се здобиле **71%** од вкупниот број **жени возачи**, а од **сопатниците** кои се здобиле со повреди **13% се жени**. Според бројот на повредени лица во СН во незгодите каде возачот била жена се повредени **25%**, а во СН каде возачот бил маж се повредени **75%** од вкупниот број повредени лица со Т-ЛТП. Во СН каде **учествувале жени** причина за настанување на СН се: недржење на страна и правец при движење – 5, потоа непочитување на правото на првенство на минување – 1 и не држење на соодветно растојание помеѓу возилата – 1.

Во текот на 2025 година во соработка со НВО ЖЕНА се одржаа средби со жени од рурални средини, во рамките на проектот „Жените го преземаат водството во локалните заедници“ финансиран од Делегацијата на Европската Унија, а кофинансиран од Шведска и спроведуван во партнерство со Фондација Kvinna till Kvinna и Хуманитарно Здружение „Мајка“ - Куманово. Целта на проектот е да се активираат локалните жени за да се обезбеди конструктивен придонес со мерки за политики за инклузивно и родово одговорно програмирање и буџетирање на ЕЛС.

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Проектот се имплементира и во соработка со одговорните лица за еднакви можности во Општина Делчево и се очекува најмалку 1 предлог за приоритетна политика, обезбеден од жените во заедницата да биде опфатен (програмиран, буџетиран или спроведен) од страна на општината/локална институција. Досега се одржаа средби со жени во с.Тработивиште и с.Разловци на кои присуствуваа 70 жени. Исто така, изготвени се и анализи на потребата на жените од с.Разловци и с. Тработивиште, при што се доби генерална слика на состојбата, но се исцрта и главниот предизвик кој се провлекува низ, речиси, сите сектори, а тоа е хроничниот недостаток на проактивна, таргетирана и лесно разбирлива комуникација од страна на општината кон жените. Жените не можат да ги користат услугите и можностите за кои не знаат, или за кои имаат само површни, „делумни“ информации.

Во Анализата на потребата на жените во с. Разловци, Општина Делчево се открива слика со силни контрасти во перцепцијата на жените за работата на општина Делчево:

1. Најкритична област: Локалниот економски развој е идентификуван како апсолутен приоритет за идна работа. Катастрофално ниското ниво на информираност, комбинирано со екстремно негативни оценки, покажува системски неуспех во економското вклучување и информирање на жените.
2. Област за сериозна загриженост: Социјалната заштита, исто така, покажува сериозни слабости, пред сè во информациската достапност, што ги остава ранливите жени без потребната поддршка и создава поларизирано мислење.
3. Области со потенцијал за подобрување: Комуналните дејности и Културата имаат просечни до добри оценки, но страдаат од недоволна и нејасна комуникација. Потребно е информациите да станат подлабински и сеопфатни, а услугите поконзистентни.
4. Светол пример: Образованието се издвојува како област каде што жените се добро информирани и високо задоволни, што покажува дека успешна соработка помеѓу општината и граѓаните е можна и треба да служи како модел.

Во рамки на теренското истражување спроведено во село Тработивиште беа опфатени **70 жени** од различна возраст и социјален статус. Целта на анкетата беше да се утврди нивото на информираност, перцепција и мотивација на жените за учество во локалните процеси на одлучување и развој.

Резултатите покажуваат дека иако постои одреден степен на интерес и свест, голем дел од жените немаат пристап до информации или не ги поврзуваат локалните проблеми со институционалните надлежности. Ова ја потврдува потребата од систематски пристап во насока на зајакнување на правната писменост и граѓанската активност кај жените во руралните средини.

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Анализата за село Тработивиште покажува дека жените имаат изразена волја за учење, вклучување и информирање, но се соочуваат со **ограничен пристап до информации и институции**. Потребно е систематско зајакнување на нивната правна и граѓанска писменост, како и охрабрување за активно учество во јавниот живот. Вклучувањето на жените од руралните средини не треба да се третира како обврска, туку како **инвестирање во локалниот развој и социјална кохезија**.

Наод: 94% од испитаничките не знаат колкав е буџетот на општината.

Согледување: Општинскиот буџет се доживува како апстрактен и далечен поим; жените не се чувствуваат овластени да прашуваат или предлагаат.

Наод: 93% од жените изразиле желба да дознаат повеќе за работата на општината.

Согледување: Жените се отворени за информации, особено за практични теми кои влијаат на нивното секојдневие.

Препорака:

Да се воведат **месечен информативен билтен** (во печатена и дигитална форма), со кратки вести и објаснувања за општинските активности напишани на разбирлив јазик.

Наод: 74% никогаш не влегле во општинската зграда.

Согледување: Родови улоги и перцепција дека „нема потреба“ претставуваат главна бариера.

Наод: 93% од жените не учествувале во никакви јавни консултации.

Согледување: Недостиг на покани и информации е главна пречка.

- Стратешка насока за идниот период е врз основа на овие анализи на Општина Делчево во партнерство со Организација ЖЕНА Делчево е фокусирање на својата работа на два столба:
 - Информирање и зајакнување на жените: Креирање и дистрибуција на информативни материјали (водичи, брошури), организирање работилници и инфосесии со цел жените да станат свесни за своите права и можности во сите анализирани области.
 - Треба да се изнаоѓаат конкретни мерки за подобрување на транспарентноста, комуникацијата и квалитетот на услугите, со посебен акцент на ЛЕР и социјалната заштита, користејќи го образованието како пример за добра практика.
- Исто така, О. Делчево соработува со Организација ЖЕНА за реализација на дел од активностите во Програмата, посебно во делот за родово базирано насилство, врсничко насилство, едукативни предавања од областа на здравството, мониторинг на програмите и сл.

Програма за еднакви можности на жените и мажите

- Во текот на првата половина на 2025 г до формирањето на новиот состав на Комисијата по Локалните избори 2025 г, беше евидентно нефункционирањето на КЕМ согласно со законските обврски. Комисијата во овој период не одржаше ниту еден состанок и не даваше придонес за имплементација на родовиот концепт во локалните планови и програми. Ова е дефинирано како голема слабост и предизвик за работа со новиот состав на КЕМ.
- Новиот состав на КЕМ беше формиран на Првата седница на Советот на Општина Делчево со Решение бр.09-2550/1 од 12.11.2025 г. Во составот на КЕМ се следните членови на Советот: Адријана Илиевска-Велковски-претседателка; Катерина Величковска, член; Билјана Тодоровска, член; Исусе Десподовски, член; Виктор Ѓеоргиевски, член. При формирањето на КЕМ се водеше сметка за родовата застапеност: 3 претставнички жени и 2 претставници мажи.
- КЕМ на 19.11.2025 го одржа својот Прв состанок.
- КЕМ беше иницијатор и на првата трибина со фокус на машкото здравје организирана по повод Месецот на машкото здравје, ноември. Тривината понуди мултидисциплинарен пристап кон машкото здравје на која учество зедоа доктори од различни области од Здравствениот дом во Делчево . На трибината со наслов „Фокус на машкото здравје“, говорела: д-р Адријана Илиевска-Велковски, спец. по радиологија, д-р Билјана Ѓеоргиевска, спец. по психијатрија, д-р Даниела Илиевска, спец. по неврологија, д-р Тони Ѓеоргиевски, спец. по интерна медицина, д-р Александар Стојменовски. За прв пат, имаше одлична посетеност од претставниците на машкиот пол. Имено од 42 присутни, само 13 беа жени.
- Во текот на 2025 година беа формирани 12 нови совети на месните и урбаните заедници и беа избрани нови претседатели на заедниците. За прв пат во Општина Делчево имаме жена претседателка на месна заедница и тоа во МЗ во с. Вратиславци, Слободанка Митевска. Сепак, од расположливите податоци на состаноците при изборот на новите совети, евидентна е незаинтересираноста на жените за присуство на овие состаноци кои ги организира и спроведува Општина Делчево. Имено, од присутните 99% се мажи, а 1% се само жени. Процесот на активирање на месните и урбаните заедници продолжува и во 2026 г.

3.2 Трендови

Уставот на Република Северна Македонија гарантира дека „граѓаните се еднакви во слободите и правата, независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните се еднакви пред Уставот. Граѓаните на Република Северна

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Македонија се еднакви во слободите и правата, независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување; имотната и општествената положба според Уставот. Еднаквоста меѓу жените и мажите се смета за прашање на човековите права и предуслов и индикатор за одржлив развој на човекот во целина. Единиците на локалната самоуправа имаат активна улога во создавањето на еднакви можности за мажите и жените на локално ниво. Трендовите во државата и во општината се во насока на хармонизирање на законодавството со ЕУ и меѓународните стандарди. Исто така, еден од приоритетите е и воспоставување ефективен и ефикасен систем на постигнување родова еднаквост преку функционални механизми за поддршка на национално и на локално ниво, хармонизирани индикатори за мерење на прогресот на родовата еднаквост и обезбедена родово разделена статистика, примената на родово одговорно буџетирање при креирање на политиките и програмите, подигање на јавната свест за препознавање различни форми насилство врз жените и зајакнување на капацитетите на институциите при постапување за заштита на овие жртви, подобрување на степенот на родова еднаквост во приоритетни тематски области, односно во областа здравство, образование и вработување, негување/градење култура на еднакви можности и промоција на еднаков третман и недискриминација врз основа на пол

IV АКТИВНОСТИ

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 1: Човекови права и родова еднаквост во рамки на под-областите: а) политика, б) родово базирано насилство и в) економија;

ЦЕЛ 1.1 Зголемено учество на жените во Советот и во комисиите на општината, во управните одбори и извршните раководни позиции на локалните институции;

Мерки:

- Прибирање податоци и презентација на релевантни наоди и параметри во однос на учеството на жените во Советот и комисиите на Општината, во управните одбори и извршните раководни позиции на локалните институции во Делчево.

ЦЕЛ 1.2: Зголемена доверба кај граѓаните во надлежните институции во однос на справување со родово базираното насилство;

Мерки:

- Подигнување на свеста за родово базирано насилство преку локални кампањи, трибини и учество на сите засегнати страни;

Програма за еднакви можности на жените и мажите

- Обезбедување континуирано функционирање на сервис за бесплатна правна помош на жртвите на родово базирано насилство;
- Обезбедување просторија за 24h згрижување жртви од семејно насилство;
- Анализи и истражување на бројот на жртви од родово насилство.

ЦЕЛ 1.3: Економско јакнење и повисок степен на искористување на економските права и можности на жените од Општина Делчево;

Мерки:

- Афирмација на можностите за самовработување во областа на земјоделството, преку поттикнување на женското претприемништво и подобрување на информираноста и пристапот на жените до програмите на АФПЗРР и ИПАРД - фондовите;
- Поддршка во подобрувањето на претприемничките вештини на млади, жени и ранливи групи за започнување сопствен бизнис и самовработување преку обуки;
- Здружување на производители и собирачи на производи преку детекција на заинтересирани страни
- Поддршка и промоција на различни иницијативи за поттикнување на економското јакнење на жените

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 2: Партиципација во креирање и имплементација на локални и јавни политики

ЦЕЛ: 2.1 Активација на локалните административни единици (месни и урбани заедници) заради создавање услови за учество на жените од маргинализираните групи и руралните средини во процеси за креирање и имплементирање локални јавни политики.

Мерки:

- Обезбедување услови за активно работење на месните заедници во руралните средини, во кои ќе бидат вклучени повеќе жени и кои ќе придонесат за развој на руралните средини;
- Формирање повеќе клубови или здруженија во кои ќе бидат опфатени жени од руралните средини, но и од урбаните средини;
- Обезбедување јавен превоз од Делчево до селата и обратно.

Програма за еднакви можности на жените и мажите

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 3: Едукација и јакнење на капацитетите за родовата еднаквост и родова сензибилизација на КЕМ, локалните институции, граѓанското општество и целокупното население

ЦЕЛ 3.1 Родова сензибилизација на наставниот кадар од општинските основни и средни училишта заради личен пример и индиректна едукација на учениците и на општинската администрација

- Подигнување на свеста и родова сензибилизација на наставниот кадар од општинските основни и средни училишта од регионот заради давање личен пример и индиректна едукација на учениците.
- Едукација на општинската администрација и јакнење на капацитетите за родови прашања и имплементирање на родовиот концепт во локалните планови и програми
- Изработка на Стратегија за родова еднаквост за период од 3 години, односно Стратегија за еднакви можности на жените и мажите за период 2027/2030

ЦЕЛ 3.2 Зајакната свест на граѓаните за родовата еднаквост

- Подигнување на свеста за родовата еднаквост преку локални кампањи, трибини и учество на сите засегнати страни и изработен пропаганден материјал
- Поголема информираност и подигање на свеста за застапување и политики на претприемништво и економска независност, здравје на жените, ментална хигиена и сл на жени и девојки. Во соработка со НВО во текот на 2026 година се планира издавање на електронски квартален билтен со актуелни информации и содржини поврзани со теми за жени и девојки (застапување на политики,...) со колумни на одредени теми. Цел: Да се зајакне информираноста и свеста на жените и девојките за важни теми, како што се: застапување политики, претприемништво, здравје и ментална хигиена, преку редовни и достапни информации што ќе го поттикнат нивното активно учество и личен развој. Билтенот ќе црпи содржина од општествениот контекст во 2026 година, законските измени поврзани со правата на жените, локалните политики поврзани со жените од руралните заедници и организациските заклучоци и препораки врз основа на проектот.

ЦЕЛ 3.3 Функционалност на Комисијата за еднакви можности од Делчево,

Програма за еднакви можности на жените и мажите

- Зајакнување на капацитетите на КЕМ за родовите прашања и родовиот концепт на локалните планови и програми

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 4: Вклучување на родовата перспектива во јавните политики кои се носат на локално ниво за ублажување на ефектите од климатските промени и енергетската криза

ЦЕЛ 4.1 Подигање на свеста за намалување на загадувањето и начини на штедење на електрична енергија

Мерки:

- Едукативни работилници за намалување на загадувањето и начини на штедење на електрична енергија со учениците, бизнис- секторот и индивидуални земјоделци

ЦЕЛ 4.2 Зголемување на енергетската ефикасност и употребата на зелена енергија

- Поставување фотоволтаици на јавните институции;
- Замена на уличните светилки со енергетско ефикасни;

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 5 : Здравство

ЦЕЛ 5.1 Подигање на свеста кај жените и мажите за контролирање на здравјето

Мерки:

- Едукација во основните и средните училишта за важноста на превенцијата;
- Едукативни предавања за значењето на редовните здравствени прегледи кај жените и мажите;
- Прегледи кај мажите по 40-тата година (прегледи за простатата, тестиси и сл.)

ЦЕЛ 5.2 Нега и грижа за стари и изнемоштени лица во домашни услови вклучувајќи стручни невработени лица од областа на здравството.

Мерки:

- Продолжување на грижата кај стари и изнемоштени лица во домашни услови.

ЦЕЛ 5.3 Обезбедување гинеколошки преглед и мамографски (бесплатно) преглед на заинтересирани жени.

Мерки:

- Обезбедување гинеколошки преглед и мамографски (бесплатен) преглед на заинтересирани жени;

Програма за еднакви можности на жените и мажите

- Едукативни работилници за значењето на редовните мамографски прегледи и гинеколошки прегледи;
- Обезбедување превоз за жените од оддалечените места (рурални средини).

Програма за еднакви можности на жените и мажите

**АКЦИСКИ ПЛАН ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА ЕДНАКВИ МОЖНОСТИ НА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ НА ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО
ЗА 2024 ГОДИНА**

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 1: Човекови права и родова еднаквост во рамки на под-областите а) политика, б) родово базирано насилство и в) економија
ЦЕЛ 1.1 Зголемено учество на жените во Советот и комисиите на Општинината, во управните одбори и извршните раководни позиции на локалните институции

Активност	Предвидени средства	Извор на средствата	Одговорни имплементација за	Индикатори
Годишна презентација на релевантни наоди и параметри во однос на учеството на жените во Советот и комисиите на општината, во управните одбори и извршните раководни позиции на локалните институции во Делчево	5.000 денари	Буџет на Општината	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности	Број/процент на жени/мажи во Советот, комисиите, управни и надзорни одбори, Број на жени/мажи кои учествувале во подготовка на презентацијата, Број на жени/мажи учесници на презентацијата. Одржана една презентација
ВКУПНО	5.000 денари			

Програма за еднакви можности на жените и мажите

ЦЕЛ 1.2: Зголемување на довербата кај граѓаните во надлежните институции во однос на родово базирано насилство

Активност	Предвидени средства	Извор на средствата	Одговорни имплементација за	Индикатори
Организирање настани за подигнување на свеста за родово базирано насилство преку локални кампањи, трибини и учество на сите засегнати страни	10.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО Младински центар	Број на организирани настани Број на жени/мажи учесници на настаните Број на објави на медиумите
Отворање сервис за бесплатна правна и психосоцијална помош на жртвите на родово базирано насилство	60.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО лиценцирање за услугата бесплатна правна и психо-социјална помош	Број на лиценцирани сервиси Број на жени/мажи корисници на услугата
Обезбедување просторија за 24-часовно згрижување жртви од семејно насилство	100.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО	Број на згрижени жени/мажи, деца
ВКУПНО	170.000 денари			

Програма за еднакви можности на жените и мажите

ЦЕЛ 1.3: Економско јакнење и повисок степен на искористување на економските права и можности на жените од Општина Делчево

Активност	Предвидени средства	Извор на средствата	Одговорни имплементација за	Индикатори
Афирмација на можностите за самовработување во областа на земјоделството, преку поттикнување на женското претприемништво и подобрување на информираноста и пристапот на жените до програмите на АФПЗРР и ИПАРД фондовите	10.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО ПЕ на МЗШВ	Број на одржани настани за афирмација, Број на жени/мажи корисници на програмите на АФПЗРР и ИПАРД фондовите, Број и посетеност на медиумските објави за настаните
Поддршка во подобрувањето на претприемничките вештини на млади, жени и ранливи групи за започнување	100.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО АВРМ	Број на одржани обуки Број на жени/мажи учесници на обуките Број на искористеност на мерките од АВРМ; жени/мажи

Програма за еднакви можности на жените и мажите

сопствен бизнис и самобвработување преку обуки				Број на отворени мали бизниси; жени/мажи
ВКУПНО	110.000 денари			

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 2: Партиципација во креирање и имплементација на локални и јавни политики

ЦЕЛ: 2.1 Активација на локалните административни единици (месни и урбани заедници) заради создавање услови за учество на жените од маргинализираните групи и руралните средини во процеси за креирање и имплементирање локални јавни политики.

Активност	Предвидени средства	Извор на средствата	Одговорни имплементација за	Индикатори
Активно работење на месните заедници во руралните средини во кои ќе бидат вклучени повеќе жени кои ќе придонесат за развој на руралните средини	20.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО ПЕ на МЗШВ	Број на жени/мажи учесници на состаноците на УЗ/МЗ Бр на жени членки на советите на МЗ/УЗ и бр на жени претседатели на МЗ/УЗ

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Формирање повеќе клубови или здруженија во кои ќе бидат опфатени жени од руралните средини, но и од урбаните средини	20.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО АВРМ	Број на клубови/ здруженија кои вклучиваат и/или работат со жени од руралните средини Број на жени/мажи членови на клубовите/здруженијата
ВКУПНО	40.000 денари			

Програма за еднакви можности на жените и мажите

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 3: Едукација и јакнење на капацитетите за родовата еднаквост и родова сензибилизација на КЕМ, локалните институции, граѓанското општество и целокупното население

ЦЕЛ 3.1 Родова сензибилизација на наставниот кадар и стручните служби од општинските основни и средни училишта заради личен пример и индиректна едукација на учениците и на општинската администрација

Активност	Предвидени средства	Извор на средствата	Одговорни имплементација за	Индикатори
Со едукација до родова сензибилизација на наставниот кадар од општинските основни и средни училишта од регионот заради давање личен пример и индиректна едукација на учениците	20.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО, Младински центар ООУ и СОУ	Број на жени/мажи учесници на едукациите Одржани најмалку две работилници
Родова сензибилизација на локалните програми и политики	/////	/////	КЕМ, Општина Делчево-координатор за ЕМ	Бр на родово сензибилизирани програми
Изработка на Стратегија за родова еднаквост за период	Донација	Општина Делчево, НВО		Бр на одржани работилници, бр на учесници на работилниците (м/ж) Изработен документ

од 3 години 2027/2030				Стратегија за период од 3 години
ВКУПНО	20.000 денари			

Цел 3.2 Зајакната свест на граѓаните за родовата еднаквост

Активност	Предвидени средства	Извор на средствата	Одговорни имплементација за	Индикатори
Подигнување на свеста за родовата еднаквост преку локални кампањи, трибини и учество на сите засегнати страни	20.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО	Број на жени/мажи учесници на едукациите Бр на реализирани кампањи, број на трибини

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Издавање на електронски квартален билтен со актуелни информации и содржини поврзани со теми за жени и девојки (застапување на политики, претприемништво и економска независност, здравје на жените, ментална хигиена...) со колумни на одредени теми.	Донација	Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево НВО	Број на издадени е-информатори
Вкупно	20.000 ден			

Цел 3.3 Функционалност на Комисијата за еднакви можности од Делчево,

Активност	Предвидени средства	Извор на средствата	Одговорни имплементација	за	Индикатори
-----------	---------------------	---------------------	--------------------------	----	------------

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Обуки и надградба на капацитетите на КЕМ за родовите прашања и родовиот концепт на локалните планови и програми	20.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО ООУ и СОУ	Број на одржани обуки Бр на учесници жени/мажи
Размена на искуства и вмрежување со КЕМ од други општини, други држави и соработка ГО	////////	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО	Број на одржани средби м/ж учесници на средбите
Вкупно	20.000 ден			

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 4: Вклучување на родовата перспектива во јавните политики кои се носат на локално ниво за ублажување на ефектите од климатските промени и енергетската криза

ЦЕЛ 4.1 Подигање на свеста за намалување на загадувањето и начини на штедење на електрична енергија

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Активност	Предвидени средства	Извор на средствата	Одговорни имплементација за	Индикатори
Едукативни работилници за подигање на свеста за намалување на загадувањето и начини на штедење на електрична енергија со учениците, бизнис секторот и индивидуални земјоделци	10.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО	Број на одржани едукации/работилници Број на жени/мажи учесници на едукациите Одржана по една работилница со една целна група
Поставување фотоволтаици на јавните институции	/	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО Локални институции	Одделение за урбанизам КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО Локални институции	Број на поставени фотоволтаици на јавните институции

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Замена на уличните светилки со енергетско ефикасни	/	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	Одделение за урбанизам КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО	Број на поставени енергетско ефикасни светилки на најмалку 50% од мрежата за улично осветлување
ВКУПНО	10.000 денари			

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 5: Здравство

ЦЕЛ 5.1 Подигање на свеста кај жените и кај мажите за контролирање на здравјето

Активност	Предвидени средства	Извор на средствата	Одговорни имплементација за	Индикатори
Едукација во основните и средните училишта за важноста на превенцијата на женското и машкото здравје	10.000 денари	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности НВО	Број на организирани настани Број на жени/мажи учесници на настаните Број на објави на медиумите Организиран најмалку две трибини; Едуцирани 50 среднишколци-девојчиња и момчиња.

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Здравствено-социјална грижа на стари лица во рурални населби и примена на телемедицина (иновативното решение и на дел од опремата наменета за далечинско следење на витални параметри кај претежно стари и изнемоштени лица кои живеат во оддалечени и рурални средини)	///	Буџет на општината Донации Проектни активности на НВО	КЕМ Делчево Координатор за еднакви можности Матични лекари	Број на жени/мажи корисници на услугата Број на матични лекари вклучени во испораката на услугата.
Едукативни предавања за подигање на свеста кај жените и мажите за редовни здравствени прегледи.	10.000	Буџет на Општина, донации	О.Делчево, НВО, КЕМ	Бр на одржани предавања, бр на учесници (м/ж) Одржани најмалку две предавања; Подигната свеста кај најмалку 30 жени и мажи.
ВКУПНО	20.000 денари			

Програма за еднакви можности на жените и мажите

ВКУПНО ПЛАНИРАНИ СРЕДСТВА ЗА ПРОГРАМАТА ЗА ЕМ ЗА 2026 ПО МЕРКИ

Активности/мерки	Извори на финансирање	Планиран буџет
Зголемено учество на жените во Советот и комисиите на Општината, во УО и извршните раководни позиции на локалните институции	Општина Делчево	5.000 ден
Зголемување на довербата кај граѓаните во надлежните институции во однос на родово базирано насилство	Општина Делчево, НВО, Центар за социјална работа	170.000 ден
Економско јакнење и повисок степен на искористување на економските права и можности на жените од Општина Делчево	Општина Делчево, НВО	110.000 ден
Активација на локалните административни (месни и урбани) заради создавање услови за учество на жените од маргинализираните групи и	Општина Делчево, НВО, МЗШВ	40.000 ден

Програма за еднакви можности на жените и мажите

руралните средини во процеси за креирање и имплементирање локални јавни политики		
Родова сензибилизација на наставниот кадар и стручните служби од основните и средните училишта заради личен пример и индиректна едукација на учениците и на општинската администрација	Општина Делчево, НВО, ООУ, СОУ	20.000 ден
Зајакната свест на граѓаните за родова еднаковст	Општина Делчево, НВО	20.000 ден
Функционалност на Комисијата за еднакви можности	Општина Делчево, НВО	20.000 ден
Подигнување на свеста за намалување на загадувањето и начини на штедење на електрична енергија	Општина Делчево, НВО	10.000 ден

Програма за еднакви можности на жените и мажите

Подигање на свеста кај жените и мажите за контролирање на здравјето	Општина Делчево, ЈЗО Здравствен дом Делчево, приватни здравствени организации, НВО	20.000 ден
ВКУПНО		415.000 ден

Програма за еднакви можности на жените и мажите

VI Очекувани резултати

Со реализацијата на Програмата се очекува да се оствари основната цел на Програмата, а таа е:

- Општината заедно со Комисијата за родова еднаковост е да го промовира принципот за воспоставување еднакви можности на жените и мажите во сите сфери на јавниот, општествениот и приватниот сектор кој овозможува остварување на нивните права произлезени од законите на Р.С. Македонија

- **Зголемено учество на жените во Советот и во комисиите на општината, во управните одбори и извршните раководни позиции на локалните институции;**

- **Зголемена доверба кај граѓаните во надлежните институции во однос на справување со родово базираното насилство;**

- **Економско јакнење и повисок степен на искористување на економските права и можности на жените од Општина Делчево;**

- **Активација на локалните административни единици (месни и урбани заедници) заради создавање услови за учество на жените од маргинализираните групи и руралните средини во процеси за креирање и имплементирање локални јавни политики.**

- **Родова сензибилизација на наставниот кадар од општинските основни и средни училишта заради личен пример и индиректна едукација на учениците и на општинската администрација**

- **Подигање на свеста за намалување на загадувањето и начини на штедење на електрична енергија**

- **Подигање на свеста кај жените и мажите за контролирање на здравјето и нега и грижа за стари и изнемоштени лица во домашни услови вклучувајќи стручни невработени лица од областа на здравството.**

VII РИЗИЦИ

Ризик е кој било настан или проблем кој може да се случи и неповолно да влијае на постигнување на стратешките цели на Програмата. Пропуштените можности се, исто така, еден вид ризик. Постојат многу различни дефиниции за ризикот, но она што е заедничко за сите нив е: „неизвесноста и можните загуби во услови на неизвесност.“

Настани кои доведуваат до појава на ризици во реализација на Програмата се:

А) внатрешни влијанија

- недонесување на Програмата
- намалување на буџетот за предвидените активности
- неажурна КЕМ
- отпор од општинските административни службеници за имплементација на родовите перспективи во локалните програми.

Б) надворешни влијанија:

- несоработка со НВО-секторот
- непостоење обуки за административни службеници за надградба на капацитетите за родови прашања
- несоработка со институциите за собирање статистички родови податоци
- здравствена и друг вид криза што ќе влијаат на реализација на наставните планови и програми.

VIII ФИНАНСИСКИ ИЗВОРИ И РЕСУРСИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА 2026 г.

Вкупната вредноста на Програмата изнесува **415.000 денари**. Финансирањето на активностите утврдени со оваа Програма ќе биде обезбедено од донации, проекти и средства од Буџетот на Општина Делчево.

За активностите од областите што не ги опфаќа Програмата, а кои со својата актуелност, квалитет и општествен интерес ќе се појават дополнително во текот на 2026 година, ќе бидат предвидени дополнителни финансиски средства во Буџетот на Општина Делчево.

IX СЛЕДЕЊЕ И ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА

Секоја стратегија, програма, план или политика изискува и примена на соодветни алатки/ методи на следење на реализацијата на документот. Имајќи ги предвид потребите дека мониторингот е континуиран процес на собирање и анализирање информации за да се утврди колку добро се имплементира одреден проект, програма или политика споредено со очекуваните резултати, мониторингот на Програмата за еднакви можности за 2026 г. на Општина Делчево ќе се врши секој месец во текот на годината од страна на раководителот на Одделението за општи и правни работи и советникот-координатор на еднакви можности.

Со мониторингот се мери ефикасноста, искористени ресурси, активности, резултати, а извори на информација се внатрешните документи, јавно објавени документи на веб-страницата.

Мониторингот има за цел да обезбеди редовни повратни информации и показатели за напредок или неможност да се постигнат посакуваните резултати. Тој,

Програма за еднакви можности на жените и мажите

генерално, подразбира собирање и анализирање на податоците во однос на процесот на имплементација, резултатите и корективните мерки кои се препорачуваат.

Евалуацијата која е систематска и целна проценка за тековни или завршени проекти, програми или стратегија, нивната имплементација и резултати и ја определува релевантноста и исполнувањето на целите, ефикасноста, ефективноста, влијанието и одржливоста, ќе се врши еднаш годишно, на крајот на имплементацијата на Програмата. На крајот на имплементацијата на Програмата ќе се подготви и Извештај за реализација на Програмата кој ќе биде презентираан и даден на усвојување на Советот на Општина Делчево и согласно Законот за еднакви можности, Извештај се доставува и до МТСП.

Програма за еднакви можности на жените и мажите

10. 1 План за мониторинг и евалуација на Програмата

Индикатор	Извор на податоци	Метод на собирање податоци	Алатка	Фреквенција на собирање податоци	Одговорно лице
-Воведен систем за собирање родово разделени податоци. -бр на жени во Советот и комисиите на општината, во управните одбори и извршните раководни позиции на локалните институц. Број на организирани настани, Број на опфатени лица со кампањата. И сл.ж Бр.на донесени програми со родови перспективи, Бр на одржани едукативни работилници на тема: зелена агенда, бр на присутни (м/ж).	Собрани родово разделени податоци. -годишна презентација на податоци -записи од одржани кампањи, трибини за родово базирано насилство, -донесени локални програми на Советот-записници, одлуки -записници, објави на медиуми.	Квалитативна, квантитатива и компаративна проценка на податоци.	Анализа на силни страни, слаби страни, можности и закани; Мапирање резултати; Дневна мониторинг алатка; Упатство за набљудување.	Мониторинг-месечно Евалуација-на крајот од годината	Советник за образование, образовни институции во Делчево.

Бр на опфатени стари и изнемоштени лица за здравствено-социјална грижа во рурални населби и примена на телемедицина, бр на матични лекари кои се активни чинители во проектот и сл.					
---	--	--	--	--	--

Програма за еднакви можности на жените и мажите

XI ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Предлагач на Програмата е Комисијата за еднакви можности при Советот на Општина Делчево.

Реализацијата и следењето на активностите од оваа Програма ќе се одвива преку Одделението за општи и правни работи при Општина Делчево, а надзорот на спроведувањето ќе го врши Комисијата за еднакви можности на жените и мажите.

Програмата влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Делчево“.

Број 09-296/1
Од 30.01.2026 година
Делчево

СОВЕТ НА ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО
Претседател
Николчо Стојменовски